

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Nunquid primum præceptum Decalogi congruenti sit modo traditu[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

tius primorum principiorum cognitio dicitur intellectus, conclusionum autem scientia, quae ad discursum rationis pertinent, sic & vniuersalia morum principia nullo rationis discursu egeant, sed in simplici sunt intellectu conscripta simplici que actu visa: Decalogus vero non nullo opus habeat rationis negotio. Ob id que S. Thom. nō ait, quod Decalogi praeceptis statim intellectus assentit, sed ratio, quae illa ex primis principijs colligit. Rursum vbi ait religionem, potissimum esse iustitiae partem, id intelligit propter excellentem obiecti dignitatem tamen hoc deficiat à iustitia, quod per ipsam equale non reddimus. Hic enim defectus potius excellentia est. Nam propter eminentissimam Dei excellentiam & beneficiorum exuberantiam, quae ab ipso suscipimus, aequale ei debitum reddere nequimus.

Ad primum arg.

Ad primum igitur argumentum respondetur, quod etsi intentio Dei fuerit, homines bonos facere, id tamen ordine quodam executus est. Dedit quippe nobis per se Decalogi mandata, cuius legis capita sapientibus autem commisit, vt de alijs nos erudirent. Ad secundum quantum ad iudicialia & ceremonialia, iam artic. 1. superioris questionis dictum est, cur non ad Decalogum pertineant, quia scilicet non eliciuntur cuius conclusiones ex primis principijs naturae, immo neque ex ipso Decalogo. Quare ad ipsum non reducuntur, sed sunt determinationes generalium ad iuspositiuum pertinentes, ceremonialia scilicet quantum ad diuinum cultum, & iudicialia, quantum ad ciuiles mores. Alia vero de publicis magistratibus ob id non erant opus in Decalogo explicari, quod cum non ad omnes pertinerent, sed ad quosdam hominum status, aptius iudicialium albo adscribuntur. Tertium autem argumentum id tantum conuincit, quod praecepta Decalogi ad charitatem quasi ad finem referantur, sunt tamen proprie de operibus iustitiae.

Ad secundum arg.

Ad questionem vnica conclusione respondetur: Forma primi praecepti per trinam negationem congruentissime fuit expressa scilicet. Non habebis Deos alienos: Non facies tibi sculptibile, Non adorabis ea, neque coles. Probatur conclusio: Si illud prius substernamus sepiissime assertum, videlicet, legislatoris finem esse, bonos facere ciues. Hic namque bonitatis progressus naturalem generationis ordinem imitari debuit, in ordine autem generationis duo sunt attendenda. Primum, vt pars illa, quae est initium vitae, primo constituitur. Nam si naturam cōsulas, prima pars quae in anima viuunt, est cor; si vero artem, primum struenda domui iacitur fundamentum, in morum autem decursu fundamentum primum est recta voluntatis intentio circa finem, inde enim omnes actiones circa media suam sortiuntur bonitatem. Cū ergo finis noster supremus, Deus sit, primū in nostra institutione fundamentū iaci debuit religionis, qua Deum coleremus. Secundum autem in ordine generationis animaduertendum est, quod naturaliter prius impedienda tollenda sunt, quam virtutum semina iacienda: agricolarum porro more, qui prius agrum expurgant, quam ferant, secundum illud. Hic quarto, Nouate vobis noualle,

Ad tertium.

ARTICVLVS II.

Utrum primum praeceptum Decalogi congruentissime sit modo traditum.

Constituto ergo Decalogo sub virtute iustitiae, seriatim singula eius praecepta exploranda sunt, ac perpendenda.

Quaeritur ergo de primo, an sit congruentissime traditum? Et arguitur à parte negatiua: Homo arctiori vinculo tenetur Deo, quam patri secundum carnem, iuxta ad Heb. 12. Quanto magis obtemperabimus patri spirituum & viuemus: sed praeceptum paterna pietatis constituitur affirmatiue videlicet, Honora patrem tuam, & matrem tuam, ergo & primum religionis praeceptum qua Deum colimus, debuit affirmatiue poni, eò praesertim quod affirmatio est prior negatione. Secundò, Primum praeceptum Decalogi ad religionem spectat, quae cum vna sit virtus, vnum habet actum, vnicò ergo debuit & non trino illo verbo designari. Non habebis Deos alienos coram me, Non facies tibi sculptile, Non adoraberis ea, neque coles. Tertio, Per hoc praeceptum vt Aug. in lib. de decem chord. auctò est, excluditur superstitionis vitium, multo autem plures sunt superstitionum peruersitates praeter idololatram, ergo trunca fuit forma illa eiudem praecepti. In contrarium est scripturae auctoritas, Exod. 20.

Ad questionem vnica conclusione respondetur: Forma primi praecepti per trinam negationem congruentissime fuit expressa scilicet. Non habebis Deos alienos: Non facies tibi sculptibile, Non adorabis ea, neque coles. Probatur conclusio: Si illud prius substernamus sepiissime assertum, videlicet, legislatoris finem esse, bonos facere ciues. Hic namque bonitatis progressus naturalem generationis ordinem imitari debuit, in ordine autem generationis duo sunt attendenda. Primum, vt pars illa, quae est initium vitae, primo constituitur. Nam si naturam cōsulas, prima pars quae in anima viuunt, est cor; si vero artem, primum struenda domui iacitur fundamentum, in morum autem decursu fundamentum primum est recta voluntatis intentio circa finem, inde enim omnes actiones circa media suam sortiuntur bonitatem. Cū ergo finis noster supremus, Deus sit, primū in nostra institutione fundamentū iaci debuit religionis, qua Deum coleremus. Secundum autem in ordine generationis animaduertendum est, quod naturaliter prius impedienda tollenda sunt, quam virtutum semina iacienda: agricolarum porro more, qui prius agrum expurgant, quam ferant, secundum illud. Hic quarto, Nouate vobis noualle,

Ad tertium.

novæ, & nolite serere super spinas & tribulos. Fit ergo ex his duobus consequens, primum omnium præceptum legis illud esse debuisse, quo religionis impedimentum amoveretur, quod cum potissimum sit dijs falsis addici, congruentissima ratione primum illud præceptum fuit positum sub forma triinæ negationis. Hic igitur primum omnium error vulgi repellendus est. Existimant enim plebei primum mandatum esse illud maximum dilectionis, ut scilicet vnus diligatur Deus, cum tamen, ut supra dictum est, non sit Decalogo inclusum: sed ante illud suppositum tantquam finis fundamentumque omnium primæ tabulæ, quæ certe non sunt usi quædam illius explanationes, sicut sex secundæ tabulæ explanationes alterius de dilectione proximi: Rursus neque est præceptum fidei. Nam hoc præmissum est toti legi secundum Verbum Pauli, Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quia remunerator est. Quocirca, ut supra articulo 4. ad notauimus, Exod. 20. in capite Decalogi habetur: Ego sum Dominus Deus tuus. Non habebis Deos alienos, &c. Cuius primum verbum non habet formam præcepti, sed adnotationis. Ac si dixisset, Accedens ad legem meam admonitus sit me esse Dominum Deum suum. Quæ præfixa fidei confessione, inde exorditur legem subdens, Non habebis Deos alienos, &c. igitur ut articulo quarto superioris quæstionis docuit S. Thom. primum Decalogi præceptum est patriæ hoc est diuini cultus, qui non modo religionis Christianæ, verum & naturalis iuris primum est caput. Quare nulla fuit vaquam inter ethnicos tam barbara natio, quæ non primum suarum legum fundamentum & bassim in Deu posuerit. Cultus hic autem in hoc consistit, ut vnico tantum credatur, habeatur, adoretur, venereturque Deus. Huic igitur primo præcepto e regione opponitur impietas idololatriæ. Ob idque sub forma negatiua ponitur. Non habebis Deos alienos. Cum enim meridie sit cunctis mortalibus perspectius. Deum esse, nõ opus erat affirmatiue illud ponere, sed negatiue, puta non esse vno plures. Ex quo fit, formam huius præcepti esse negatiuam, ut superiori quæstione articulo 4. & 7. secundum sanctum Thomam adnotauimus, &

hic expressè docet. Huic autem Doctrinæ contrariæ cuiusdam apparebit Ecclesiasticus Catheticismus quippe cum in nonnullis ecclesijs affirmatiue exponatur, Vnum cole Deum: Ne iures vana per eum &c. Ad hoc autem eodem articulo 4. citato respondit S. Thom. negatiuum hoc præceptum includere affirmationem vnus Dei. Vnde diuus Bonauen. in 3. d. 37. ait quod licet secundum formam sit negatiuum: tamen secundum rem est affirmatiuum Id quod illo à nobis modo constituto syllogismo fit notum. Supposito namque ex naturali lumine Deum esse, negatio plurimum deorum est vnus affirmatio: ut tantum valeat, Non habebis Deos alienos, ac si dixisset: Vnum Deum tantum proprium domesticumque habebis.

Ad primum igitur argumentum respondetur, quod sicut in secunda tabula vnus est præceptum affirmatiuum, sic & in prima circa religionem Dei, ordine tamen inuerso. Nam in secunda secundum ordinem dignitatis, quo affirmatio prior est negatione, affirmatiuum reliquis præpositum est: in primis autem seruatus est ordo executionis, quo negatio affirmationem antecedit. Quocirca prioribus duobus præceptis expurgatur animus, scilicet ab infidelitate, ne plures agnoscat Deos, atque ab irreuerentia ne nomen eius indignè usurpet. Demum tertio loco adiectum est affirmatiuum præceptum Sabbathi, quo famulatus Deo debitus instituitur. Et sunt, qui ordinem trium horum mandatorum secundum diuinarum personarum attributa meditentur, nempe ut primum respondeat Patri, cui attribuitur vnitatis maiestas. Est enim principium sine principio, cui ideo maiestati hæc fides debetur, ut nullus cum ipso admitatur Deus. Secundum autem respondeat filio, cui tribuitur veritas, atque adeo debetur, ne testis falsi producatur.

Tertium verò Spiritu sancto, cui tribuitur bonitas & sanctitas, debeturque adeo per famulatum sanctificatio. Quod si ad tria nostra officia spectare lubet, primum respondet fidelitati cordis, secundum veritati oris, ac tertium operis probitati. Ad secundum respondetur, quod est verè religionis actus vnus sit, eius tamen violatio non vno sed pluribus fit mo-

Dubium ortu ex Cathetico Ecclesiastico. Solutio. dubij ex S. Thom. Bonauen. tura.

Ad primum.

Ad secundum.

SOTO
de iure
Legibus
3
DIF
13

Primi argum. a parte negatiua.
Secundum
Vni concludi
Rõ concludi

dis fuere namque inter gentes qui absque
vlla imaginis effigie creaturas pro dijs me-
te colebant: Refert enim M. Varro Roma-
nos absque simulachris aliquandiu
deos coluisse. De quibus Paul. ad Roma.
1. ait, Diuinos honores ad volucres,
serpentes, & lapides deuoluiffe. Et contra
hos dicitur, Non habebis Deos alienos.
Alij verò suis de lubris imagines pone-
bant quas adorabant, contra quos subdi-
tur, Non facias tibi sculptile, neque coles
ea. Ad tertium Denique respodetur, quod
cuncta superstitionum figmenta eodem
præcepto abacta intelliguntur & explosa.
Circa secundum autem membrum huius
præcepti, Non facias tibi sculptile dubium
tractari affobet de imaginibus, sintne reli-
gione germane? Videntur enim hic ve-
luti idololatriæ materia prohiberi. Et De-
uter. 4. explicatissime, vbi ait Moyses. Non
vidistis aliquam similitudinem in die qua
loquutus est vobis Dominus in Ore de
medio ignis, ne forte decepti faciatis vo-
bis sculpturam similitudinem aut imaginem
masculi vel femine, &c. vbi sanctissime il-
li populo vetitum fuit similitudinem ali-
quam astrorum rerumve aliarum cæli aut
terræ adorandam efformare. Horum igitur
similiumque occasione oraculorum fa-
cta scripturæ non defuerunt hæretici, qui
imaginum religionem a Christiana fami-
lia relegendam, proferibendamque con-
tenderunt. Quæ quidem hæresis adeo
fuit antiqua, vt non satis constet quisnam
eius fuerit primis parens. Quod enim Pla-
tina in vita Adriani primam hanc hære-
sim Felicinam appellat intelligi non potest
ac si Felix illius temporis fuerit primus e-
ius auctor: nam antea præcesserat Leo ter-
tius Imperator imaginum destructor, &
multò prius Damascenus eiusdem hære-
sis confutator. Primus ergo quem de hæc
relegerim, est ante Hiero. ætatem antiquis-
simus Epiphanius. Is enim tom. 2. lib. 3. in
hæresi Collyridianorum statuas & imagi-
nes humanas eorumque adorationem
acriter flagellat: Quas & in epistola ad
Ioanne Hierosolymitanum iterum vellit.
Hic autem forsitan, quod ignorantia ex-
cusatur, o quod contra idololatrias id scri-
beret, non adnumeratur hæreticis. At verò
Damascenus illi ætati propinquus, lib. 4.
c. 17. hunc errorem, seu hæreticum expu-
gnat. Post illam autem ætatem annis fer-
me trecentis, quippe anno. 720. Leo tertius
Imperator Romanus eandem hæresim su-
scitauit ingenti nimirum edictorum rigore
omnes imagines à templis excludens.
Quem tunc errorem, Gregorius tertius in
concilio Romano nonaginta trium Epi-
scopum, vt Sigisbertus refert condemna-
uit. Ac postmodum de eadem re indictum
fuit secundum concilium sub Hircne Au-
gusta, vbi à trecentis Episcopis eadem fuit
hæresis anathematis mucrone perempta:
posteaq; ab Adriano, vt refert Platina, in
concilio Franconie contra Felicem explo-
sa, ac deinde in sexta synodo Constantino-
politana, vt refertur de consecratio d. 3. c.
Venerabiles, sanctum est, venerabiles ima-
gines esse colendas, quam Synodus Adria-
nus suscepit, vt ibidem patet, Can. Sextam
Synodum: Post multa verò sæcula pestilen-
tissimus ille Ioan. Vviclef, in concilio Con-
stan. condemnatus, eandem hæresim indu-
cere molitus est. Contra quem solennis au-
ctor Vvalden. to. 5. de sacram. c. 105. multa
concessit testimonia: Deniq; temporis, no-
stris Lutherani templa sua quod non sine
ingenti animi angustia & merore vidi-
mus, cunctis imaginibus expoliarunt. Igi-
tur de imaginibus adorandis triplex habet
da est cõsideratio. Prima si adorentur ado-
ratione latriæ, hoc est cultu Deo debito, ac
si numen in ipsis diuinum insit. Et hæc est
idololatriæ impietas, quæ hic & loco cita-
to Deut. prohibetur tanquam infandum
crimen, primo præcepto contrarium. Ob
idq; simul componitur, non facies tibi scul-
ptile, neq; adorabis ea id est non facias vt
tanquam Deum adores. Et hoc pacto in-
telligendus est rex. Gregor. ad Serenū Mas-
siliensem episcopum, qui refertur de con-
secr. dist. 2. can. Petlatum. vbi laudat Sere-
num, quod imagines adorare veterit, infi-
mulat autem quod illas infregerit. Adora-
bantur enim tanquam dij, ideoque minus
erat episcopi docere non sic esse adorand-
as, frangere autem nequaquam. Secundo
hmoi adoratio consideratur tanquam peri-
culo exposita idololatriæ. Et hæc ratione
Deus antiquū populum ab hmoi imaginibus
vehementissimè absterrendū duxit, qu-
pe quæ nouerat ad id vitium propensissimū
non ob id solum quod leuis erat ac sensus
deditus atq; adeo sensu libus simulachris,
VICIUM

Varro.

Ad ter-
tium.Dubium
de ima-
ginibus.

Platina.

Dama-
scenus.Grego-
rium.

Vviclef.

Luther-
us.Triplex
de ima-
ginibus
cõsidera-
tio.In
Grego-
rium.

ARTICVLVS III.

Vtrum secundum præceptum conuenienti sit forma positum.

verum quod tum in Aegypto fuisse nutritus, ubi astra coeli & infirma terræ animalia adorabatur, tum & inter Cananeos & Iebuseos aliosque idololatrias vitam agere. Item, quia illo tunc temporis cū Deū non sicut nobis in forma humana apparuisse, nulla tunc ut Damasc. l. lib. 4. ca. 17. adnotauit, exprimi poterat sensuali effigie. Et ideo neque factorum simulacrum vllū tūc permittebatur, sed tū illa, quibus diuina maiestas cum terrore conspectui illius sensuali populi obijceretur. In hoc. n. minus illa Cherubin Exod. 25. præcipiebatur ex utraque parte oraculi effingi; nō in quā ut sicut a nobis mō angelorum imagines tanquā aduocati nostri adorantur, suscipere rent, sed vt tremenda diuina maiestas fieret illis venerabilior. Tertia denique imaginum consideratio est quatenus in illis Deus ipse & sancti representantur. Sūt nā que veluti quedam vulgariū scripturæ, diuos ipsos in memoriam nobis reuocantes. tū vt ipsos de suis claris gestis veneremur, tum etiā vt nos ipsos eorum exēplis informemus. Atq. hac rōne nihil aliud est quā officū, bonaque religionis pars imagines adorare; nobis præcipuē, qui Deum ipsum hominem factū colimus & prostremur. Et. n. postquā nobis sensuali forma apparui, fas est, & diuos ipsos sensualiibus imaginibus exprimere: Neque vllus est metus vt tanquā dii a nobis adorentur: quemadmodum in supra citato c. Venerabiles sancta Synodus ait. At veto hoc impresentiarum silendū non est, q. nō tantum nobis seruiunt quasi scripturæ, in memoria vobis diuos ipsos reuocantes. Nā scripturas & sanctorum nomina non a ioramus, sed Deum & sanctos q. per illa representantur. De imaginibus autem longè aliter sentiendum. Nō enim nos tantum eleuant, vt diuos adoremus: ia hunc. n. vltim nullus hæreicorum imagines abnegauit: sed easdem ipsas debem⁹ adorare. Haud quippe tantum ait Eccles. Te Christum a ioramus: sed, tuam crucē. Eidemque cruci ait, O crux aue, spes vnicā. Nō autem adorantur inquantum lapides sunt aut ligna aut quæuis alia materia: sed inquantum Dei sanctorum vè formæ in illis exillunt. Quo fit, vt vna; quæque imago eodem sit cultu adoranda quo res ipsa. Vt imago Dei & Christi, adoratione latriæ, imago vero Virginis aliusque cuiusque Diuini adoratione dulx.

Secundum locum obtinet præceptum, quo prohibetur assumptio diuini nominis vana. Et arguitur quod non sit congruenti modo positum. Illud præceptum aliter exponit glo. Exod. 22. scilicet nō existimes creaturam esse filium Dei: qua vti que glossa error prohibetur circa fidem. Aliter vero Deut. 5. Non assumes nomen Dei tui in vanum; hoc est nomen Dei ligno & lapidi tribuendo, quo prohibetur falsa confessio, quæ est infidelitatis actus: si des aut præstantior est religione, cum sit eius fundamentum: & in fidelitas prior suspensione ergo secundum illas expositiones non secundo, sed primo loco debuit constitui. Secundo arguitur: Eodem loco Exod. 20. exponitur idem verbū. Non assumes nomen Dei in vanum: hoc est pro nihilo: vbi idē tantum videtur vana iuratio caueri, hoc est illa, quæ absque iudicio fit, & prudentia: sed multo grauius est per iurium, hoc est falsa iuratio quæ veritate caret: & in quā iustia, quod iustitia vacat: ergo curta fuit forma illa prohibendi. Tertio: Blasphemia scelestior est impietas & enormior, quā vana iuratio ergo illa expressius prohiberi debuit quā vanū iuramentum. In contrarium autē est scriptura.

Ad quæstionem vnica conclusionē respondetur: Præceptum hoc optimo est modo, & loco positum. Conclusionem autem pulchra ratione explicat D. Tho. Enimvero cum vt iam prælocuti sumus, prius decuerit obstacula veræ religionis excludi, quam affirmatiuum eius præceptū edetur, secundum numerum eorum quæ religioni obstant, ponenda erant negatiua præcepta. Eiusmodi autem impedimēta, duo sunt. Alterum scilicet per excessum: vt si religionem soli Deo vero debitam, falsis communices. Alterum verò quasi per defectum: vt si Deo quem solum adorare, nō pro eius dignitate reuerearis. Primo ergo præcepto exclusum est vitium prius, scilicet ne plures colimus Deos: qui enim cum verò salum Deum colit, non vere est colit qui verus est. Vnde Isa. 28. Coangustatum sit strati. s. Deorum, ita vt alter decidat, v. d. et de corde hominis, nepe aut verus

Primū argu. ad partem negatiua.

Argu. 2.

Argu. 3.

Vnica conclus.

Ratio conclus.

SOTO
de iure
regiis
3
DIF
13